

УДК 330.322:631.11

Савіцька С. І.

кандидат економічних наук, доцент,
асистент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: ovcharss15@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1739-3536

ЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація

У статті досліджено сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні, розглянуто вітчизняний та міжнародний її аспекти. Досліджено сутність таких понять як: «інвестиції», «інвестиційна діяльність», визначено їх особливості, досліджено теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю. Встановлено, що економіка України зазнає колосальних збитків від російської збройної агресії. Невизначеність розвитку ситуації, зростання геополітичних ризиків, нестабільність фінансового ринку та ринків споживчих товарів, зростання цін на енергоносії та ресурси, перебої у ланцюгах постачання – все це зумовлює проблеми післявоєнного відновлення. У статті підтверджено вплив інвестиційних процесів на розвиток економіки, що дає підстави стверджувати про їх важливість. Встановлено погіршення показників інвестиційної діяльності, що було зумовлено агресією росії проти України. Важливим механізмом стимулювання інвестиційної діяльності є державна підтримка у вигляді компенсації частини відсоткової ставки, надання державних гарантій за кредитами тощо. Визначено, що державні програми кредитної, грантової та гарантійної підтримки бізнесу було розширено. Однак, їх обсяг обмежений фіскальними рамками державного бюджету а банківське кредитування підприємств на інвестиційні цілі в умовах війни є дуже ризикованим для банківських установ. Досліджено передумови залучення прямих іноземних інвестицій в Україну та причин, які уповільнюють даний процес, а також аналіз динаміки прямих інвестицій в Україну. Важливим аспектом підтримки бізнесу є запуск державної системи страхування інвестицій від воєнних ризиків із залученням коштів міжнародних донорів. Євроінтеграційні процеси в Україні разом із реформами, покликаними пришвидшити дані процеси, а також закінчення війни в Україні сприятимуть залученню прямих іноземних інвестицій, спрямованих на відбудову та розвиток України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, економіка, іноземні інвестиції, війна.

Вступ. Економіка України з часів незалежності пройшла тривалий шлях. Якщо до війни основними головними проблемами для малого та великого бізнесу були судова система, корупція та отримання доступу до закордонних ринків товарів та капіталу, сьогодні вони стикаються з набагато більш фундаментальними проблемами, зокрема: зруйнована інфраструктура, відсутність попиту та брак доступу до фінансування та страхування тощо.

Водночас із початком війни значна частина суб'єктів господарювання опинились перед викликами, подолання яких стандартними інструментами розвитку бізнесу є неможливим. Тому залучення інвестицій в економіку України є одним з найважливіших завдань у сучасних економічних умовах господарювання.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій інвестиційної діяльності та пошук шляхів її активізації в умовах військової агресії в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції відіграють важливу роль у розвитку країн з ринковою економікою, дозволяючи їм використовувати доступний капітал для розвитку нових галузей та підвищення продуктивності. Інвестиції сприяють створенню робочих місць, підвищенню ефективності виробництва та загалом сприяють економічному зростанню і підвищенню рівня життя населення.

Інвестиції як економічна категорія представляє собою надзвичайно змістовне та багатогранне явище, яке впродовж декількох століть інтенсивно вивчається науковцями світу.

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів [5]. Перші погляди на сутність інвестицій, стимулювання інвестиційного процесу відображенні у працях меркантилістів у XV–XVII ст., зокрема Т. Мена та Ж. Кольбера. Вони дотримувалися принципів, що джерелом багатства та інвестицій є торговий капітал, який формується завдяки успішно проведеним зовнішньо-торгівельним операціям. Французькі економісти другої половини XVII ст. початку XVIII ст., фізіократи Франсуа Кене, Жан Тюрго в основі своїх ідей вбачали в землі єдине джерело багатства. Наприклад, за твердженням Франсуа Кене, «інвестиції» є сумою початкових авансів або капітальних вкладень з метою отримання доходів; він визначає інвестиції як необхідні для виробництва витрати, що визначають вартість товарів [6].

Аналіз існуючих підходів до поняття «інвестиції» наведено на рис. 1. Значна частина науковців характеризує інвестиції як вкладання капіталу. Так, Бланк І. трактує поняття «інвестиції» як вкладення капіталу в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання поточного доходу або забезпечення зростання його вартості в майбутньому періоді [4]. Городецький А.Е. та Вороніна А.А.,

вважають, що інвестиції економічна категорія, яка характеризує довготермінове вкладання капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку [12]. Войнаренко М. та Єпіфанова І. [1, с. 15] під інвестиціями вбачають вкладення капіталу в усіх можливих формах з метою забезпечення його зростання в майбутньому періоді, отримання поточного прибутку або вирішення певних економічних та позаекономічних завдань. Пересада А. та Майорова Т. зосереджуються на важливості вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності для забезпечення їхнього подальшого зростання і розвитку [7, 9].

Доунс Дж. і Гудман Дж. Е. розглядають інвестиції як використання капіталу з метою отримання додаткових коштів або шляхом вкладення в привабливі інвестиційні проєкти (прибуткові підприємства) або за допомогою участі в ризикованому (венчурному) проєкті з метою отримання прибутку. Це свідчить про чітку спрямованість на отримання прибутку як основну мету інвестування [7].

Також існує підхід, де інвестиції розглядаються як витрати. Саме такої позиції дотримуються Макконнелл К. та Брю С., які зазначають що інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати і устаткування з тривалим терміном служби; витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів; витрати на поліпшення освіти, здоров'я, працівників чи на підвищення мобільності робочої сили [19].

За визначенням У Шарпа, Г. Александра, Д. Бейлі для підприємств інвестиції означають модернізацію і технічне переоснащення, впровадження енерго- й ресурсозберігаючих технологій, а отже зменшення частки матеріальних витрат у структурі собівартості та збільшення оплати праці, виробництво конкурентоспроможної продукції. Для економіки в цілому це означає насичення ринку високоякісною продукцією, зростання сукупного попиту, збільшення споживчих витрат та дохідної частки ВВП [15].

Відповідно до Господарського кодексу України інвестиціями у сфері господарювання визнаються довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей та майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою одержання доходу (прибутку) або досягнення іншого соціального ефекту [2].

Закон України «Про інвестиційну діяльність» трактує поняття «інвестиції» як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інші види діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [3]. Інвестиційну діяльність цей Закон визначає як «сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій».

У вітчизняній літературі інвестиційна діяльність часто визначається, як «комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримати прибуток» [13]. Так, інвестиційна діяльність може бути розглянута як процес, спрямований на залучення додаткового фінансування та використання інвестиційних ресурсів для стратегічного розвитку суб'єктів господарювання. Це означає, що суб'єкт, який здійснює інвестиційну діяльність, може бути як юридичною, так і фізичною особою, яка потребує зовнішнього фінансування для подальшого розвитку та залучає додаткові ресурси за певних умов для забезпечення своєї діяльності.

Інвестиційна діяльність визначається як процес здійснення дій, спрямованих на забезпечення реалізації інвестицій. Це включає в себе всі кроки, починаючи від пошуку потенційних об'єктів інвестування до оцінки їхньої доцільності, укладання угод, управління інвестиціями та контролю за їхнім результатом [20].

Рішення, які приймаються у процесі інвестиційної діяльності, безпосередньо впливають на економічну безпеку суб'єктів господарювання. Адже процес інвестування пов'язаний з двома важливими факторами: час і ризик. Час в даному випадку представляє період між вкладенням коштів і отриманням прибутку, а ризик – це невизначеність в отриманні доходу через низку несприятливих ситуацій. Повністю позбавитися ризику не можливо, оскільки майбутнє можна лише спрогнозувати. Навіть не прийняття рішення вже містить в собі ризик втраченої можливості. Ризик важко нейтралізувати повністю, але ним можна керувати. Прорахунки у процесі інвестиційної діяльності здатні кардинально вплинути на економічну безпеку як на мікро так і на макро рівні.

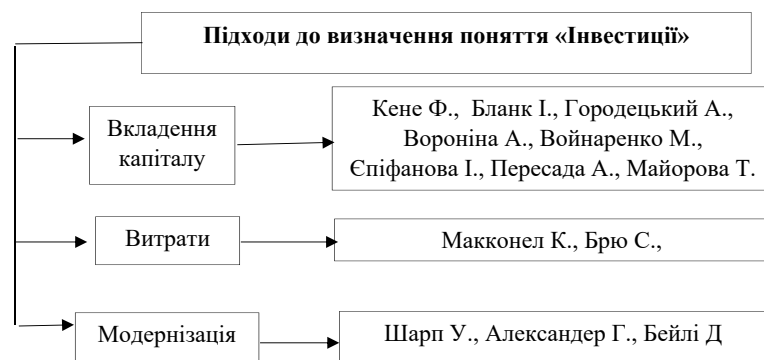

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «інвестиції»

Джерело: побудовано автором на основі [1, 5–7, 9, 12, 15, 19].

Головною метою реалізації інвестиційної діяльності є забезпечення максимальної соціальної, економічної й екологічної ефективності від її виконання, сприяючи активному розвитку економіки країни.

За даними Держстату, у 2022-му році через війну Україна втратила 29,1% ВВП. Частина підприємств наразі в окупації. Ті ж, що перебувають на підконтрольних владі територіях, частково зруйновані, або мають перепони у роботі (через втрату логістичних ланцюгів, проблеми зі світлом, водою та ін) [18]. Збитки, завдані інфраструктурі України внаслідок російських атак, на січень 2024 року склали майже \$155 млрд. Втрати промисловості та підприємств \$13,1 млрд. Загальна ж вартість відбудови та відновлення в Україні становить \$486 млрд впродовж наступного десятиліття [17].

Якщо відбудова України завдання на повоєнний час, то захищатися від ворога, який нарощує свою військову потужність, потрібно просто зараз. Це створює тиск на держбюджет, адже фінансувати ЗСУ Україна може виключно за власні кошти. Витрати бюджету на оборону за два роки війни зросли майже вдвіть. У передвоєнний 2021 рік бюджет Міністерства оборони складав 8,5% усіх видатків держбюджету. У 2022-му частка зросла на 32,65% до 41,15% від усіх проведених видатків. У 2023 році Міноборони витратило рекордні 2,1 трлн грн, або 51,47% від 4 трлн грн загальних фактичних видатків. У 2024-му на фінансування Міноборони поки передбачено на 902 млрд грн менше, ніж у 2023 році, 1,2 трлн грн, або 35,18% від усіх видатків бюджету. За два роки повномасштабної війни оборонні витрати збільшилися не лише у Міноборони, а й інших спецслужб та відомств. На 2024-й у Нацгвардії 104,3 млрд грн, Прикордонної служби 61,9 млрд грн, Держспецзв'язку 50,6 млрд грн [17].

Щоб самостійно підтримувати економіку, Україна потребує масштабного відновлення промисловості. Українські компанії вже зараз намагаються розвивати та модернізувати власне виробництво, але їх ресурс досить обмежений. Державні програми кредитної, грантової та гарантійної підтримки бізнесу було розширено. Однак, їх обсяг обмежений фіскальними рамками державного бюджету. Фінансування бізнесу з фондового ринку не відбувається із-за його інституційної слабкості та високих ризиків. Таким чином єдиним джерелом додаткового фінансування розвитку бізнесу могли б бути кредитні ресурси банків. Однак, доступ до позикового фінансування реального сектора був суттєво обмежений жорсткою монетарною політикою НБУ. Протягом воєнного періоду банківські кредити бізнесу скоротилися до рівня 7% ВВП (до початку війни було 10% ВВП). Висока вартість запозичень стримує процес банківського кредитування. Так, за 2022–2023 рр. процентні платежі підприємств, сплачені банкам за взяті ними кредити зросли на 45%, тоді як сукупний попит в економіці (номінальний ВВП) зріс за цей же період лише на 19%. Серед галузей промисловості приріст обсягів реалізації відносно попереднього року зафіксовано в машинобудуванні (+16,5%), електроенергетиці (+18,5%), харчовій промисловості (+18,8%), легкій промисловості (+58,8%). В решті галузей, а також в будівництві, зафіксовано падіння обсягів реалізації. Тобто, лише в легкій промисловості приріст обсягів реалізації є достатнім для компенсації витрат за взятими кредитами без погіршення рентабельності [8].

Банківське кредитування підприємств на інвестиційні цілі в умовах війни є ризикованим для банківських установ. А споживачам банківських кредитних послуг пропонують малопривабливі умови їх отримання: середньозважена процентна ставка депозитних корпорацій за кредитами у переробній промисловості в 2023 р. становила 18,5 % (у середньому по економіці 17,1%).

Важливим механізмом стимулювання інвестиційної діяльності є державна підтримка у вигляді компенсації частини відсоткової ставки, надання державних гарантій за кредитами тощо. Так, реалізується програма в рамках проекту «Доступні кредити 5–7–9 %». За цією програмою держава компенсує суб'єктам підприємництва частину кредитного навантаження; кредити можуть видаватися на інвестиційні цілі або на поповнення оборотного капіталу підприємств. Проте наразі програма доволі слабо стимулює інвестиційну діяльність на інвестиційні цілі на 2023 р. виділено 10,9 млрд грн [10].

Україна гостро потребує іноземних інвестицій. За підсумками 2022 року, на початку якого відбулося повномасштабне вторгнення росії в Україну, спостерігалася значно менш панічна реакція зарубіжних інвесторів. Адже загальна сума прямих іноземних інвестицій з усіх країн світу, хоча й порівняно з попереднім роком суттєво зменшилася, залишилася позитивною (табл. 1, рис. 2). Зокрема загальна сума складала 556,9 млн дол США, а з країн Європи –583,8 млн дол США. Тоді як відбувся відтік прямих інвестицій з боку інвесторів з країн ЄС (–70 млн дол США) [11]. Так, основними чинниками, які негативно вплинули на динаміку прямих іноземних інвестицій в різні періоди, стали: недовіра інвесторів, зумовлена високим рівнем корупції в країні, сумнівами щодо справедливості судової системи, монополізацією ринків, нестабільністю національної валюти; пандемія COVID-19; повномасштабне вторгнення росії в Україну (починаючи з лютого 2022 р.), яке триває і донині.

У 2023 році зберігалася позитивна динаміка прямих іноземних інвестицій. За січень–серпень їхній чистий приплив становив 2,9 млрд доларів. Але для масштабів української економіки це замало.

Так, зараз непрості умови для інвестування в Україну. За різними оцінками експертів ризику інвестицій сягають 40%. Тому говорити про інвестиції та їхнє пряме залучення за відсутності страхування військових ризиків та відсутності певних гарантій неможливо.

У 2023-му Верховна Рада ухвалила проект Закону № 9015 «Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності». Він передбачає страхування та перестраховування прямих інвестицій від ризиків, що можуть бути спричинені збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом.

Таблиця 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні (2019–2023 рр.), млн. дол. США [18]

Роки	Прямі іноземні інвестиції в Україну		Прямі іноземні інвестиції з України		Сальдо	
	Сума	Зміна (+/-)	Сума	Зміна (+/-)	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16,9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118,2%
2021	6687	7555	-198	-280	+6885	-824,7%
2022	1152	-5535	529	727	+623	-91,0%
2023	4095	2943	6	-523	+4089	556,3%

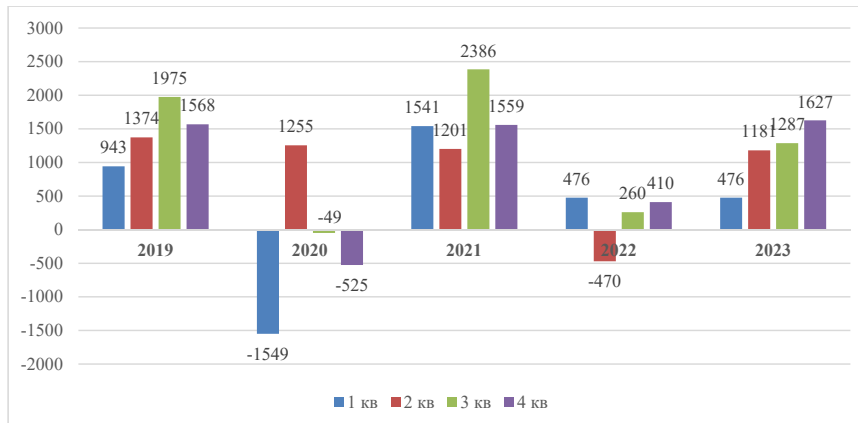

Рис. 2. Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України, млн. дол. США

Джерело: [11].

Також Мінекономіки України співпрацює зі світовими інституціями щодо гарантій безпеки для інвесторів. Багатостороння агенція з гарантування інвестицій (MIGA) вже надає гарантії страхування воєнних ризиків в Україні з Трестового фонду підтримки реконструкції та економіки України (SURE). До допомоги Україні долучається і Євросоюз з міжнародними партнерами, працюючи над запровадженням страхування військових ризиків. Це створить необхідні умови для залучення приватних інвестицій і бізнесу до відбудови України. Концепцію системи страхування воєнних ризиків розробляє Нацбанк разом зі Світовим банком [16].

Також серед перепон інвестиціям можна виокремити: рівень захисту права власності, бюджетно-податкову політику, низький рівень свободи переміщення фінансових ресурсів. Важливо зауважити, що усувати ці перешкоди не на словах, а на ділі український уряд повинен почати вже на цьому етапі, не чекаючи завершення військових дій. Тоді іноземні інвестори будуть інвестувати розуміючи свої вигоди і будуть надавати перевагу інвестиціям в Україну.

Висновки. Відновлення економіки та створення нових можливостей для бізнесу потребуватимуть вирішення як старих, так і нових проблем. Зміни потрібно фокусувати на заходах інтенсифікації інвестиційного відновлення країни та підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Фінансові, трудові та виробничі ресурси країни повинні використовуватися з максимальною ефективністю та продуктивністю. Відбудова країни може й повинна здійснюватись шляхом інвестування в стійкі компанії та інфраструктуру. Збільшення експорту, поглиблення ланцюжків доданої вартості в агробізнесі, налагодження промислового виробництва та сприяння ІТ-стартапам створять можливості для економічного розвитку. Важливим аспектом підтримки бізнесу є запуск державної системи страхування інвестицій від воєнних ризиків із залученням коштів міжнародних донорів. Подальші кроки щодо підтримки інвестиційної діяльності мають здійснюватися за такими напрямками: пришвидшення ухвалення і ратифікації необхідних нормативно-правових актів; створення доступних умов кредитування підприємств, запровадження з урахуванням передового світового досвіду, стимулів для інвестування власних коштів підприємств у розвиток виробництва; активізація залучення іноземного інвестування, популяризація і промоція вітчизняних компаній за кордоном.

Список використаних джерел

1. Войнаренко М. П., Спіфанова І. Ю. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств: монографія. Вінниця, 2011. 188 с.
2. Господарський кодекс України №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-XII. Відомості Верховної Ради. 1991. № 47. Ст. 646.
4. Катал Л. І Інвестиції та інвестування як економічна категорія. Ефективна економіка 2011 № 11. URL <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=789>

5. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль, 2007. 848 с.
6. Лугова М. С., Цимбалюк І. О., Павліха Н. В. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія. Луцьк, 2022. 242 с.
7. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. Київ, 2009. 472 с.
8. На шляху відновлення довіри. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/593956_shlyahu_vidnovlennya_doviri.html
9. Пересада А. А. Смірнова О. О., Онікієнко С. В., Ляхова О. О. Інвестування: навч.-методичн. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. К., 2001. 251 с
10. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovisht-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta>
11. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
12. Семенчук Д. В. Інвестиційний механізм і його місце в національній економіці. *Формування ринкових відносин в Україні*, 2019. № 5, с. 49–55. DOI: 10.5281/zenodo.3335948
13. Федоренко В. Г. Інвестознавство: підручник. К., МАУП, 2004. 480 с.
14. Чого чекати українському ринку інвестицій у 2024 році прогнози експертів. URL: <https://ain.ua/2024/01/01/cho-go-chekaty-ukrayinskomu-rynku-investytsij-u-2024/>
15. Шабаніна О. В. Інвестиційно-інноваційна діяльність в АПК: сутність, проблеми та основні напрямки їх вирішення. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв, 2008. Вип. 4. С. 11–18.
16. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>.
17. Як повномасштабне вторгнення Росії змінило Україну ЗСУ, держфінанси, демографія, міжнародна допомога і ставлення до перемоги. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/yak-povnomasshtabne-vtorgnennya-rosii-vplinulo-na-ukrainu-dva-roki-viyni-v-grafikakh-23022024-19442>.
18. Як світові промислові гіганти розвивають виробництво в Україні під час війни. URL: <https://gmk.center/ua/posts/yak-svitovi-promislovi-giganti-rozvivajut-virobnictvo-v-ukraini-pid-chas-vijni/>.
19. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean Masaki Flynn. *Economics: principles, problems, and policies*. Boston, 2009. 860 p.
20. Savitska S., Zaika S., Svystun L., Koval L., Haibura Y. Investment providing sustainable development of rural areas in Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. Vol. 11, No 8. P. 571–586. DOI: [dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1218](https://doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1218).

Savitska S. I.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Assistant at the Department of Accounting, Taxation and E-business Technology
Higher Educational Institution "Podillia State University"*

Kamianets-Podilskyi, Ukraine

E-mail: ovcharss15@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1739-3536

SIGNIFICANCE OF INVESTMENT ACTIVITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC ECONOMY

Abstract

The article examines the current state of investment activity in Ukraine, considers its domestic and international aspects. The essence of such concepts as: "investment", "investment activity" was studied, their features were determined, the theoretical foundations of investment activity management were studied. It has been established that the economy of Ukraine will suffer colossal losses from Russian armed aggression. The uncertainty of the development of the situation, the growth of geopolitical risks, the instability of the financial and consumer goods markets, the increase in energy and resource prices, disruptions in supply chains all this causes the problems of post-war recovery. The article confirms the influence of investment processes on the development of the economy, which gives grounds for asserting their importance. Deterioration of indicators of investment activity was established, which was caused by Russia's aggression against Ukraine. An important mechanism for stimulating investment activity is state support in the form of compensation of part of the interest rate, provision of state guarantees for loans, etc. It was determined that the state programs of credit, grant and guarantee support for business were expanded. However, their volume is limited by the fiscal framework of the state budget, and bank lending to enterprises for investment purposes in wartime conditions is very risky for banking institutions. The prerequisites for the attraction of direct foreign investment in Ukraine and the reasons that slow down this process, as well as the analysis of the dynamics of direct investment in Ukraine, have been studied. An important aspect of business support is the launch of the state system of investment insurance against war risks with the involvement of funds from international donors. European integration processes in Ukraine, together with reforms designed to speed up these processes, as well as the end of the war in Ukraine, will contribute to the attraction of direct foreign investments aimed at the reconstruction and development of Ukraine.

Key words: investment, investment activity, investment process, economy, foreign investment, war.

References

1. Voinarenko, M.P., & Yepifanova, I.Yu. (2011). Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu promyslovykh pidpriemstv [Management of investment activities of industrial enterprises]. Vinnytsia [in Ukrainian].

2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy № 436-IV [Commercial Code Ukraine №436-IV]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy “Pro investytsiinu diialnist” № 1560-XII [On investment activity: Law of Ukraine] (1991). Vidomosti Verkhovnoi Rady. Kyiv [in Ukrainian].
4. Katal, L.I. (2011) Investytsii ta investuvannia yak ekonomichna katehoriia [Investments and investing as an economic category]. *Efektivna ekonomika*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=789> [in Ukrainian].
5. Kunch, Z.Y. (2007). Universalnyi slovnyk ukrainskoi movy [Universal dictionary of the Ukrainian language]. Ternopil [in Ukrainian].
6. Luhova, M.S., Tsymbaliuk, I.O., & Pavlika, N.V. (2022) Investytsiina diialnist rehionu v umovakh yevropeiskoi intehratsii: retrospektyvnyi analiz ta napriamy aktyvizatsii [Investment activity of the region in the conditions of European integration: retrospective analysis and directions of activation]. Lutsk [in Ukrainian].
7. Maiorova, T.V. (2009) Investytsiina diialnist [Investment activity]. K. [in Ukrainian].
8. Na shliakhu vidnovlennia doviry [On the way to restoring trust] Retrieved from https://lb.ua/blog/bogdan_danylyshyn/593956_shlyahu_vidnovlennya_doviri.html [in Ukrainian]
9. Peresada, A.A., Smirnova, O.O., Onikiienko, S.V., & Liakhova, O.O. (2001). Investuvannia [Investment]. K. [in Ukrainian].
10. Pidtrymka investytsii u promyslovisht Ukrainy v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia [Support of investments in the industry of Ukraine in the conditions of war and post-war recovery] Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovisht-ukrayiny-v-umovakh-viiny-ta> [in Ukrainian].
11. Priami inozemni investytsii v Ukrainu [Direct foreign investments] Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> [in Ukrainian]
12. Semenchuk, D.V. (2019) Investytsiinyi mekhanizm i yoho mistse v natsionalnii ekonomitsi [The investment mechanism and its place in the national economy]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini Formation of market relations in Ukraine*. DOI: 10.5281/zenodo.3335948 [in Ukrainian].
13. Fedorenko, V.H. (2004) Investoznavstvo [Investment science]. K. [in Ukrainian]
14. Choho chekaty ukrayinskomu rynku investytsii u 2024 rotsi prohnozy ekspertiv [What to expect from the Ukrainian investment market in 2024 expert forecasts]. Retrieved from <https://ain.ua/2024/01/01/chogo-chekaty-ukrayinskomu-rynku-investytsij-u-2024/> [in Ukrainian]
15. Shebanina, O.V. (2008). Investytsiino-innovatsiina diialnist v APK: sutnist, problemy ta osnovni napriamky yikh vyrishennia [Investment and innovation activity in the agricultural sector: essence, problems and main areas of their solution] *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomia Herald of Agrarian Science of the Black Sea Region*. Mykolaiv [in Ukrainian].
16. Iak pislia viiny Ukraina maie vidnovliuvaty ekonomiku ta biznes [As after the war, Ukraine should restore the economy and business]. Retrieved from <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-ve-like-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501> [in Ukrainian]
17. Yak povnomasshtabne vtornhennia Rosii zminylo Ukrainu ZSU, derzhfinansy, demohrafiia, mizhnarodna dopomoha i stavlennia do peremohy [How the full-scale invasion of Russia changed Ukraine the armed forces, state finances, demography, international aid and attitude to victory]. Retrieved from <https://forbes.ua/war-in-ukraine/yak-povnomasshtabne-vtorgnennya-rosii-vplinu-lo-na-ukrainu-dva-roki-viyni-v-grafikakh-23022024-19442> [in Ukrainian]
18. Yak svitovi promyslovi hianty rozvyvaiut vyrobnytstvo v Ukraini pid chas viiny [How world industrial giants develop production in Ukraine during the war]. Retrieved from <https://gmk.center.ua/posts/yak-svitovi-promislovi-giganti-rozvivajut-virobnictvo-v-ukraini-pid-chas-vijni/> [in Ukrainian]
19. Campbell, R. McConnell, Stanley, L., Brue, Sean Masaki Flynn (2009). *Economics: principles, problems, and policies*. Boston.
20. Savitska, S., Zaika, S., Svystun, L., Koval, L., & Haibura, Y. (2020). Investment providing sustainable development of rural areas in Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. DOI: [dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1218](https://doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1218).